

היום נלמד בעזרת ה':

גיטין דף כו

משנה: הכותב טופסי גיטין: סופר שנוטל שכר עבור כתיבת שטרות, ורוצה שיהיו לו שטרות מוכנים לעת הצורך, יכול לכתוב מראש גיטי נשים אבל עליו להשאיר פנוי את מקום כתיבת שם האיש והאשה והתאריך. ואף אם רואה שיש מריבה בין איש ואשה אינו יכול לכתוב עבורם מראש את כל הגט, אלא עליו להשאיר פנוי את מקום כתיבת שם האיש וכו'. הטעם יבואר בגמ'.

שטרי מלוה: ואם רוצה לכתוב מראש שטרי הלוואה, עליו להשאיר פנוי את מקום כתיבת המלווה והלווה והסכום והתאריך. ואף אם רואה מישהו שרוזף אחרי חבריו להלוות לו מנה, אינו יכול לכתוב עבורו מראש את שטר הלוואה ולהשאיר את התאריך פנוי שאז אין את הבעיה של שטר מוקדם, אלא עליו להשאיר פנוי גם את מקום כתיבת המלווה וכו', לפי שגזרו על שאר שטרות משום גיטין.

שטרי מקח: ואם רוצה לכתוב מראש שטרי מקח, עליו להשאיר פנוי את מקום כתיבת הקונה והמוכר והסכום והשדה והתאריך.

מפני התקנה: יבואר בגמ'.

ר' יהודה פוסל בכולן: אפילו אם השאיר את המקומות הללו פנויים. ויבואר בגמ'.

ר' אלעזר מכשיר בכולן: רק אם השאיר את המקומות הללו פנויים, חוץ מגיטי נשים לפי צריך לכתוב את הגט לשמה. [הגמ' תקשה שהרי דין כתיבת הגט לשמה נאמר על התורף (- שם האיש והאשה והתאריך) ולא על הטופס (- שאר הגט)].

גמרא: צריך שיניח אף מקום וכו': לפי שגם זה עיקרו של גט, ומשנתנו כדעת רבי אלעזר הסובר שעדי מסירה כרתי, ולכן מה שאמרה התורה "וכתב לה" לא הולך על החתימה אלא על כתיבת הגט שתהיה לשמה, ולכן הסופר לא יכול לכתוב מראש את שם האיש והאשה והתאריך וגם לא את המילים 'הרי את מותרת לכל אדם', לפי שאת כל זה צריך לכתוב לשמה.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

וצריכא: שמואל היה צריך להעמיד את שלושת המשניות (= 'אין כותבין על המחובר' לעיל דף כא; 'הכל כשרין לכתוב אפילו חש"ו' לעיל דף כב; והמשנה שלנו) כרבי אלעזר.

דאי אשמעינן הך קמייטא: אם שמואל היה משמיע לנו שהמשנה הראשונה כרבי אלעזר, היה מקום לומר שרק היא כרבי אלעזר לפי שהמשנה אמרה 'אין כותבין במחובר' ואח"כ אמרה 'כתבו על המחובר כשר', ומכך שהרישא סותרת את הסיפא העמדנו את הרישא שאין כותבין את הטופס במחובר לכתחילה אבל אם כתב את הטופס במחובר ותלשו וכתב את התורף בתלוש כשר, לפי שהיא כרבי אלעזר הסובר שעדי מסירה כרתי וצריך לכתוב את התורף בתלוש.

אבל סיפא: אבל המשנה 'הכל כשרין לכתוב אפילו חש"ו' שאמרה בסוף 'שאין קיום הגט אלא בחותמיו' היא כרבי מאיר שעדי חתימה כרתי ולא צריך להשאיר את מקום התורף, לכן אמר גם שם שמואל שהיא כרבי אלעזר הסובר שעדי מסירה כרתי וצריך להשאיר את מקום התורף, ודברי המשנה 'שאין קיום הגט אלא בחותמיו' לא הולכים על כתיבת חש"ו אלא על הקטע במשנה שם 'האשה כותבת את גיטה', כלומר האשה כותבת את גיטה לפי שאין קיום הגט אלא בעדי מסירה שהם נקראים 'חותמיו' לפי שברוב הפעמים הם חותמים על הגט, וכפי שנתבאר שם.

ואי אשמעינן בהיא: ואם שמואל היה משמיע לנו שהמשנה היא (= 'הכל כשרין לכתוב אפילו חש"ו') כרבי אלעזר, היה מקום לחשוב שאמנם היא כר"א לפי שאפשר להעמידה כר"א כפי שהתבאר, אבל המשנה שלנו אינה כרבי אלעזר לפי שהוא חולק בסיפא (= 'ר' אלעזר מכשיר בכולן') וא"כ משמע שהרישא אינה ר"א, ולדעת התנא של הרישא לא צריך להשאיר את המילים 'הרי את מותרת לכל אדם', לכן השמיע לנו שמואל שאף הרישא של משנתנו כר"א, והסופר לא יכול לכתוב מראש את שם האיש והאשה והתאריך וגם לא את המילים 'הרי את מותרת לכל אדם', לפי שאת כל זה צריך לכתוב לשמה, והרישא והסיפא במשנתנו הם שני תנאים שנחלקו מה ר"א סובר.

מפני תקנת סופר: כלומר משנתנו היא כר"א הסובר עדי מסירה כרתי וצריך לכתוב את הגט לשמה, אבל מפני תקנת סופר שיהיו לו שטרות מוכנים התירו לו לכתוב את הטופס לא לשמה.

ובדין הוא: ובאמת מן הדין היינו אוסרים עליו לכתוב את הטופס לא לשמה שמא יבוא לכתוב אף את התורף לא לשמה, אבל מפני תקנת סופר התרנו לכתוב את הטופס ובתנאי שישאיר פנוי את התורף, ואסרנו לכתוב תורף של שאר שטרות משום תורף של גיטין.

ר' יהודה פוסל בכולן: לפי שהוא גזר טופס משום תורף, וגזר שאר שטרות אפילו טופס משום גיטין.

ור"א מכשיר בכולן חוץ מגיטי נשים: לפי שהוא סובר שגזרו טופס משום תורף, אבל לא גזרו שאר שטרות אפילו טופס משום גיטין, לפי שזו גזירה לגזירה.

שנאמר וכתב לה: הגמרא ממשיכה לבאר את דברי רבי אלעזר שגוזרים כתיבת טופס אטו תורף כי נאמר "וְכָתַב לָהּ". ומקשה: הרי 'וְכָתַב לָהּ' נאמר על התורף שהוא עיקר הגט והוא צריך להיות לשמה, ולא על הטופס?

תירוץ: אלא אימא: כך צריך לומר במשנה: 'משום שנאמר וכתב לה - לשמה'. כלומר אנו גוזרים שלא לכתוב טופס, משום שנאמר בתורף 'וְכָתַב לָהּ' - לשמה'.

קושיא: קשיא דרבי אלעזר אדרבי אלעזר: לאחר שרב יהודה אמר שמואל ביאר שהרישא של המשנה היא רבי אלעזר, נמצא שלדעת רבי אלעזר מותר לכתוב טופס בלי תורף. ואילו בסיפא של המשנה אומר רבי אלעזר שאסור לכתוב טופס גזירה אטו תורף?

תירוץ: תרי תנאי ואליבא דר"א: זו מחלוקת תנאים בדעת רבי אלעזר. ברישא זה התנא הסובר בדעת רבי אלעזר שלא גוזרים בגיטין טופס אטו תורף, ובסיפא זה התנא שסובר בדעת רבי אלעזר שכן גוזרים.

עד כאן ביארה הגמרא את המשנה כרב יהודה אמר שמואל, ולדבריו 'מפני התקנה' הכוונה לתקנת הסופר וכדעת רבי אלעזר. הגמרא מביאה דעה אחרת בביאור המשנה:

רבי שבתי אמר חזקיה: כוונת המשנה 'מפני התקנה' - שלא תהא קטטה בין האיש לאשתו. והמשנה היא כדעת רבי מאיר הסובר שעדי חתימה כרת. וממילא בעיקרון מותר לסופר לכתוב גם את התורף של הגט, כי 'וְכָתַב לָהּ' (לשמה) הולך על החתימה. אלא שגזרו חכמים שלא לכתוב את התורף, שמא יקרה פעם

שתשמע האישה את הסופר כותב את שמה ושם בעלה בגט, והיא תסבור שהבעל אמר לו לכתוב את הגט ותהא קטטה ביניהם.

דעה נוספת:

רב חסדא אמר אבימי: כוונת המשנה 'מפני התקנה' - שלא יהיו נשים עגונות. ונחלקו בדעתו מה הכוונה: האם הוא סובר כרבי מאיר, או כרבי אלעזר:

אמרי לה רבי מאיר: שמותר לכתוב אפילו את התורף. אלא שחכמים חוששים שאם יהא לו גט מוכן, כשהוא יכעס על אשתו הוא מיד ייתן לה אותו ויגרש אותה, ובכך היא תשאר כמו 'עגונה' ללא בעל.

ואמרי לה רבי אלעזר: שבעיקרון היה עלינו לגזור שאפילו את הטופס לא יכתוב הסופר גזירה אטו תורף. אלא שיש לחשוש שמא יצטרך הבעל לצאת לחו"ל במהירות, ואם הוא יצטרך להמתין לכתיבת הגט הוא יברח וישאיר אותה עגונה, ולכן התירו לספר להכין את הטופס של הגט כדי שהגט יהא מוכן (ויצטרך הסופר רק למלאות את השמות והזמן).

*

קפסיק ותני: המשנה 'פוסקת' שאין לסופר לכתוב זמן בגיטין שהוא מכין לשעת הצורך, ואינה מחלקת בין גט מהנישואין לגט מהאירוסין (= לאחר הקידושין קודם לנישואין). ובשלמא מהנישואין מוכן מדוע אין לכתוב זמן קודם לגירושין, וזאת על פי הסוגיא דלהלן:

נחלקו הדעות לעיל דף יז' מפני מה תקנו זמן בגיטין: דעה א' - משום בת אחות דהיינו אם יתחתן עם בת אחותו והיא תזנה עליו, בכדי שהיא לא תיענש במיתה הוא יכתוב לה גט בלא תאריך, והיא תביא אותו לבית דין ותאמר שכבר היתה מגורשת בשעה שזינתה.

דעה ב' - משום אכילת פירות דהיינו אישה שהכניסה לבעלה 'נכסי מלוג' - הקרן שלה והפירות של הבעל, וכשהיא מתגרשת הבעל מפסיק לקבל את הפירות. אך אם לא יהא כתוב זמן בגט, הבעל יוכל להמשיך לקחת את הפירות, וכשהיא תתבע אותו לדין הוא יטען שהוא לקח אותם קודם לגירושין.

ממילא בגט מהנישואין - לכולי עלמא מוכן מדוע אין לכתוב את הזמן קודם לגירושין. אבל בגט מהאירוסין - אמנם שמא יחפה על בת אחותו שייך גם כאן שמא היא תזנה עליו בתקופת האירוסין, אבל אכילת פירות אינה שייכת באירוסין כי הארוס לא אוכל פירות עד הנישואין!

תירוץ: אמר רב עמרם: את ההסבר לכך שאין לכתוב זמן בגט של ארוסה שמעתי מעולא: 'משום תקנת ולד'. אך לא הבנתי איזה ולד שייך בארוסה? עד ששמעתי את הברייתא הבאה:

האומר כתבו גט לארוסתו: ארוס האומר לסופר: תכתוב גט לארוסתי כדי שיהיה לי מוכן לאחר הנישואין לגרש אותה - אינו גט. וביאר עולא משום שמא לאחר הנישואין היא תתעבר ולאחר מכן יגרש אותה, אבל מכיון שהזמן הכתוב בגט הוא בתקופת האירוסין, יסברו האנשים שהיא התגרשה בתקופת האירוסין והבן שנולד לה הגיע מביאת זנות לאחר הגירושין.

ולפי זה גם לעניננו הסיבה שאין לסופר לכתוב זמן בגט שהוא מכין לצורך גירושין מהארוסין - היא לכולי עלמא, מחשש שמא יגרש אותה בעלה לאחר הנישואין ויאמרו 'גיטה קודם לבנה' כנ"ל.

*

קרי רב עליה דרבי אלעזר: רב קרא על רבי אלעזר את התואר 'מאושר שבחכמים'.

קושיא: ואפילו בשאר שטרות נמי?: האם גם לגבי שאר שטרות פוסק רב כרבי אלעזר? דהיינו בשאר שטרות סובר רבי אלעזר שמותר לכתוב את הטופס של השטר. וקשה מדברי רב פפי:

האי אשרתא: אם נכתב נוסח ה'קיום' של השטר (= שכותבים הדיינים: במושב שלושה היינו ובאו פלוני ופלוני והעידו על חתימת ידם [שהם אלו שחתמו בשטר] ואישרנו את השטר וקיימנו אותו), לפני שבאו העדים והעידו על חתימתם - ה'קיום' פסול כי זה נראה כשקר (אפילו שהדיינים עדיין לא חתמו על הקיום אלא רק כתבו את נוסח הקיום כהכנה לביאת העדים). ואם כן גם בעניננו, כשכותבים את הטופס של השטר לפני שישנה הלואה בפועל, נראה הדבר כשקר.

וליתא, מדרב נחמן: אך הגמרא דוחה את דברי רב פפי על פי דבריו של רב נחמן.

אפילו מצאו באשפה: הבעל מצא גט באשפה שהיה כתוב בו את שמו ושם אשתו, וחתם עליו הבעל ונתן אותו לאשתו - הגט כשר. אפילו שהגט הזה לא נכתב כלל לשם גירושין, ומוכח שלא חוששים שהדבר נראה כשקר אלא העיקר שנחתם הגט בזמנו.

אמנם דברי רב נחמן נאמרו אליבא דרבי מאיר, ואילו חכמים חולקים עליו. אך כל המחלוקת היא לגבי גיטין, אבל בשאר שטרות לכו"ע כשר. וההוכחה לכך מהמימרא הבאה:

שטר שלוה בו ופרעו: לווה שלוה כסף וכתב שטר הלואה ביום ראשון, ובאותו יום פרע את הכסף וקיבל את השטר מהמלוה, ולאחר מכן באותו יום לווה ממנו שוב את אותו סכום - אינו יכול להשתמש בשטר הראשון להלוואה השניה (אפילו שהשמות והתאריך והחתימה זהים). משום שההלוואה השניה תיחשב ל'מלוה על פה', כי השעבוד קרקעות של הלווה שהיה על השטר הראשון כבר נמחל בפרעון החוב, וההלוואה השניה נחשבת ללא שטר ואז לא יוכל המלוה לגבות את החוב מקרקעות שיקנו הלקוחות מהלווה בעתיד.

[הרחבת הדברים: בהלוואה בשטר ישנו קול שהיתה כאן הלוואה, והלקוחות שיבואו לקנות קרקע מהלווה יודעים שישנה הלוואה והקרקע שיקנו משועבדת לה, שאם לא יהא כסף ללווה לפרוע יגבו את החוב מהקרקע שהם קנו. אבל במלוה על פה שאין קול, לא ידעו הלקוחות להיזהר, ולכן אין שעבוד על הקרקעות שיקנו].

לעניננו, כל הסיבה שהשטר פסול להלוואה השניה היא רק בגלל השעבוד של הקרקע כאמור, אך מצד עצם השימוש בשטר הראשון להלוואה השניה אין בעיה שנראה הדבר כשקר.